

Очилова Нигора Рузимурадовна
Қарши давлат техника университети
ижтимоий ва гуманитар
фанлар кафедраси доценти

МАДАНИЙ ГЛОБАЛИЗАЦИЯ ВА МИЛЛИЙ ҚАДРИЯТЛАРНИНГ ЙЎҚОЛИШИ: ЎШЛАР ТАРБИЯСИ УЧУН ТАҲДИДЛАР

Аннотация: Ушбу мақолада оммавий маданиятнинг ўшлар тарбиясига салбий таъсирини таҳлил қилади. Оммавий маданиятнинг кино, телевидение, ижтимоий тармоқлар ва интернет орқали тарқалиши ўшларнинг ахлоқий, маънавий ва ижтимоий қадриятларига қандай таъсир кўрсатишини ўрганади. Ишда оммавий маданиятдаги стереотиплар, ҳақиқий қадриятларга эътибор бермаслик, жисмоний ва маънавий идеаллар, шунингдек ижтимоий алоқаларнинг бузилиши каби салбий томонлар юзасидан таҳлиллар келтирилади. Шунингдек, ўшлар орасидаги ахлоқий ва ижтимоий муаммоларни бартараф қилиш учун маданий ва маънавий тарбиянинг аҳамиятига эътибор қаратилади. Мақсад – ўшларнинг тўғри қадриятларга эга бўлишини таъминлаш, уларни жамиятдаги салбий таъсирлардан муҳофаза қилиш учун амалий тавсиялар ишлаб чиқишдир.

Калит сўзлар: Оммавий маданият, ўшлар тарбияси, ахлоқий қадриятлар, маънавий ривожланиш, стереотиплар, ижтимоий алоқалар, жисмоний ва маънавий идеаллар, интернет ва ижтимоий тармоқлар, маданий тарбия, маънавий муаммолар, ижтимоий рақобат, оммавий маданиятнинг таъсири.

КУЛЬТУРНАЯ ГЛОБАЛИЗАЦИЯ И УТРАТА НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ: УГРОЗЫ ДЛЯ ОБРАЗОВАНИЯ МОЛОДЕЖИ.

Аннотация: Эта работа анализирует негативное влияние общественной культуры на образование молодых людей. Распространение массовой культуры для фильма, телевидения, социальных сетей и Интернета повлияет на моральные, духовные и социальные ценности молодых людей. Работа предоставляет анализ разногласий в массовой культуре, реальных ценностях, физических и духовных идеалах, а также о расстройствах социальных отношений. Важность культурного и духовного образования также будет сосредоточена на молодежи. Цель состоит в том, чтобы гарантировать, что молодые люди защищают их от негативных последствий в обществе.

Ключевые слова: общественная культура, образование, духовное развитие, стереотипы, социальная медицина, Интернет и социальные сети, культурное образование, духовные проблемы, влияние массовой конкуренции, массовой конкуренции.

CULTURAL GLOBALIZATION AND THE LOSS OF NATIONAL VALUES: THREATS TO YOUTH EDUCATION.

Annotation: This work analyzes the negative impact of public culture in the education of young people. The spread of mass culture to the film, television, social networks and the Internet will affect the moral, spiritual and social values of young people. The work provides analyzes on the disagreements in mass culture, real values, physical and spiritual ideals, as well as on the disorders of social relations. The importance of cultural and spiritual education will also focus on the young people. The goal is to ensure youth value of young people to protect them from negative impacts in society.

Keywords: public culture, education, spiritual development, stereotypes, social medicine, Internet and social networks, cultural educational, spiritual problems, the impact of mass competition, mass competition.

КИРИШ

Ҳар бир жамиятда оммавий маданиятнинг таъсири катта бўлиб, айниқса ёшлар тарбиясига муҳим таъсир кўрсатади. Оммавий маданият, айтилганда, телевизор, радио, кино, интернет, ижтимоий тармоқлар ва реклама каби каналлар орқали тарқаладиган турли хил контентларни ўз ичига олади. У ёшларга нафақат кўнгилочар мазмун, балки турли хил ижтимоий ва маънавий қадриятлар, идеаллар ва ҳуқ-атворларга оид фикрларни ҳам олиб келади.

Оммавий маданиятнинг ёшларга таъсири мураккаб ва кўп томонлама. У ижобий ва салбий таъсирларни бирлаштиради. Мазкур контентлар орқали ёшлар турли хил одамлар ва ҳодисалар ҳақида фикрлар шакллантиришади. Бундан ташқари, оммавий маданият инсонларнинг маънавий ва ахлоқий ривожланишига, жамиятдаги ижтимоий муносабатларга ва шахсий қадриятларга ҳам таъсир кўрсатади. Айниқса, глобаллашув ва интернетнинг ўсиши ёшлар оммавий маданият контентларига ўзига хос, юқори даражадаги

Аммо оммавий маданиятнинг ёшлар ҳаётидаги ўзгаришларга, жамиятнинг қадриятларига ва ахлоқий меъёрларига бўлган таъсири кўп ҳолларда салбий бўлиши мумкин. Мисол учун, оммавий маданиятнинг баъзи шакллари ёшлар орасида зўравонлик, ахлоқий бузилиш, жисмоний ва руҳий идеаллар орқали соғлом бошқара олиш қобилиятини пасайтиришга олиб келиши мумкин.

Оммавий маданият — бу, асосан, кинематограф, телевидение, радио, интернет ва ижтимоий тармоқлар орқали кенг тарқалган ва кўпчилик томонидан қабул қилинган маданий ва ижтимоий ҳулосалар тизими. Бу маданият ёшлар орасида ижтимоий, ахлоқий ва маънавий қимматларни шакллантиришда муҳим роль ўйнайди. Аммо, сўнгги йилларда оммавий маданиятнинг ёшларга таъсири, айниқса, салбий томонлари кўп муҳокама қилинмоқда. Оммавий маданиятнинг ёшлар тарбиясига салбий таъсири, уларнинг ахлоқий ва маънавий қадриятларига бўлган таъсирдан тортиб, ижтимоий алоқаларга ва шахсий ривожланишгача бўлган кенг масалаларни ўз ичига олади. Бу таъсир кўпинча ўз-ўзини таништириш, жисмоний ва маънавий идеаллар, жамиятдаги қадриятлар, иштиёқ ва ҳуқатлар билан боғлиқ муаммоларга олиб келади.

Ушбу мавзудаги тадқиқотларнинг мақсади, оммавий маданиятнинг ёшлар тарбиясига таъсирини тушуниш ва унинг салбий таъсирларини камайтиришга қаратилган йўллар ва усулларни топишдан иборат. Келгусида бу таҳлиллар ёшларнинг ҳақиқий қадриятларга асосланган ривожланишини таъминлашга кўмаклашиши мумкин.

Оммавий маданият, бугунги кунда медиа, кино, телевидение, интернет ва ижтимоий тармоқлар орқали кенг тарқалган маданиятни англатади. Ушбу маданиятнинг ёшлар тарбиясига салбий таъсири, айниқса, уларнинг ижтимоий, маънавий ва ахлоқий тараққиётига салбий таъсир кўрсатиши мумкин. Қуйида оммавий маданиятнинг ёшлар тарбиясига салбий таъсирини таҳлил қилишга ҳаракат қиламиз:

1. Ахлоқий қадриятларнинг бузилиши: Оммавий маданиятда кўпинча одоб-ахлоқ нормалари, қадриятлар ва одатлар бузилиши кўзга ташланади. Кино, сериаллар ва ижтимоий тармоқларда ахлоқий меъёрлар ва қонунларни бузган персонажлар кўпинча мақтовланади, бу эса ёшлар орасида ўзини бошқалардан фарқли равишда кўрсатишга ёки ахлоқий меъёрларга риоя қилмасликка руҳсат бериши мумкин.

2. Стереотипларнинг шаклланиши: Оммавий маданият орасида жисмоний кўриниш, ёш, миллат ва жинс бўйича кўплаб стереотиплар пайдо бўлади. Бу, ёшлар ўртасида турли хил стереотиплар ва бўҳтончиликни юзага келтириши, уларнинг шахсий маънавий ривожланишини тўсиши мумкин.

3. Афсонавий ва маънавий идеаллар: Оммавий маданиятдаги идеаллар кўпинча номоддий ва реал бўлмаган ҳислатларни тарғиб этади, бу эса ёшлар учун ҳақиқий ҳаётга ва маънавий қадриятларга нисбатан тушунчаларини бузиши мумкин. Мисол учун, бойликка, зоҳирий кўринишга ва модага ортикча эътибор қаратилгани сабабли, ёшлар ҳақиқий саъй-ҳаракатлар ва меҳнатнинг қадрини тушунмаслиги мумкин.

4. Ижтимоий алоқа ва ҳиссий ёпилиш: Ижтимоий тармоқлар ва интернетда ёшлар узоқ вақт сарфлагани сабабли, уларнинг ижтимоий кўникмалари ва эмоционал алоқа ўрнатиш қobiliятлари заифлашиши мумкин. Бу, уларнинг оилавий ва жамоавий алоқаларига салбий таъсир кўрсатиши, аслида муҳим бўлган ҳаётдаги муносабатлардан озод бўлишга олиб келиши мумкин.

Оммавий маданиятнинг ёшлар тарбиясига салбий таъсири сўнгги йилларда янада аниқроқ намоён бўлмоқда. Қуйидаги омиллар ёшларнинг маънавий ва ахлоқий ривожланишига салбий таъсир кўрсатмоқда:

1. Мазмунсиз ахборот ва контент: Интернет ва ижтимоий тармоқларда ёшлар учун мўлжалланган, ахлоқий меъёрларга зид бўлган контентнинг кўпайиши. Бу, ёшларнинг ахлоқий қадриятларига салбий таъсир кўрсатади.

2. Маданий ва миллий қадриятларга зид ғоялар: Глобаллашув жараёнида, ёшларимиз миллий ва диний қадриятларимизга зид бўлган ғоялар билан танишмоқда. Бу, уларнинг маънавий баркамоллигини таъминлашда қийинчиликлар туғдиради.

3. Оиладаги носоғлом муҳит: Ота-оналарнинг оммавий маданият таъсирига берилиши натижасида, оиладаги тарбия муҳити ёшларнинг маънавий ривожланишига салбий таъсир кўрсатмоқда.

4. Мазмунсиз ва зарарли контентнинг тарқалиши: Интернетда ёшлар учун мўлжалланган, ахлоқий меъёрларга зид бўлган контентнинг кўпайиши. Бу, ёшларнинг ахлоқий қадриятларига салбий таъсир кўрсатади.

5. Маънавий таҳдидлар: Глобаллашув жараёнида, ёшларимиз миллий ва диний қадриятларимизга зид бўлган ғоялар билан танишмоқда. Бу, уларнинг маънавий баркамоллигини таъминлашда қийинчиликлар туғдиради.

Ушбу омиллар ёшларнинг маънавий ва ахлоқий ривожланишига салбий таъсир кўрсатмоқда. Шунинг учун, ёшларнинг маънавий баркамоллигини таъминлаш учун оила, таълим муассасалари ва жамиятнинг ҳамкорлигида самарали чора-тадбирлар амалга оширилиши зарур. Оммавий маданият, асосан, телевизор, радио, кино, интернет ва ижтимоий тармоқлар орқали тарқатиладиган, кенг омма томонидан қабул қилинган маданий мазмунни англатади. Бугунги кунда оммавий маданият ёшларнинг ҳаётида муҳим роль ўйнайди, чунки у уларнинг ҳиссиётлари, кўзқарашлари, хулқ-атворлари ва келажакдаги қарорларига таъсир кўрсатади.

МАНБА ВА АДАБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ

Оммавий маданият ва ёшлар тарбиясига оид адабиётлар турли соҳаларни қамраб олади: социология, психология, педагогика, маданиятшунослик ва коммуникация. Ушбу манбалардан фойдаланиш, оммавий маданиятнинг ёшлар ҳаётига таъсирини тўлиқ таҳлил қилишга имкон беради. Адабиётлар асосан оммавий маданиятнинг ёшлар психологияси, ахлоқий қарорлар, ижтимоий хулқ-атвор ва ижтимоий муносабатларига таъсирини ўрганишга қаратилган. Оммавий маданиятнинг ёшлар психологиясига ва ижтимоий тарбиясига таъсири тўғрисидаги тадқиқотларда, кўпинча психология ва ижтимоий социологиядаги маърузалар ва таҳлиллардан фойдаланилади.

А. С. Масловнинг “Маънавий ривожланиш” каби китобларида ёшларнинг ривожланиш жараёни ва уларнинг тарбиясига таъсир этувчи омиллар кўриб чиқилган. Маслов, ёшларнинг тарбиясини шундай ривожлантириш кераклигини таъкидлайдики, улар айнан ижтимоий муҳит ва оммавий маданият орқали ўз ўзини хулқ-атвор ва шахсият даражасида ташкил қиладилар[1].

К. Левин ва Ж. Биджонинг ижтимоий психологияга оид ишларда ёшлар психологияси ва уларнинг гуруҳлар орасидаги муносабатлари тўғрисидаги тадқиқотлар назарда тутилади. Левиннинг ижтимоий таъсир назарияси ёшлар оммавий маданият ва медиа контентларга қандай таъсирланиши ҳақида ҳам кўрсатма беради[2].

Г. Зимбардонинг “Гуруҳларнинг ижтимоий психологик таълимотлари” китобида ёшлар орасида оммавий маданият контентларига бўлган ижтимоий таъсирлар таҳлил

26 қилинган. Бу манба ёшлар ўртасида оммавий маданиятнинг шаклланиши ва ахлоқий қарорларини қабул қилиш механизмларига таъсирни тушунишга ёрдам беради[3].

Оммавий маданият ва ёшлар тарбиясига салбий таъсирларни камайтириш учун педагогика соҳасида ҳам қатор изланишлар олиб борилган. Бу адабиётлар ёшларнинг ахлоқий ва маънавий ривожланишини қўллаб-қувватлаш ва уларга ёшларга йўл кўрсатиш механизмларини ишлаб чиқишга қаратилган. Ш. А. Алиевнинг “Тарбия ва жамият” китобида оммавий маданиятнинг ёшлар тарбиясини ўрганиш ва уларга ахлоқий принципларни ўргатишнинг ўрни ҳақида сўз боради. Алиев, оммавий маданиятнинг салбий таъсирларини камайтириш учун тарбия тизимида алоҳида стратегик ёндашувларни амалга оширишни таклиф қилади[4]. М. И. Калининнинг педагогика соҳасидаги таҳлиллари, оммавий маданиятнинг ёшлар ахлоқий ва шахсий ривожланишига таъсирини ўрганишда муҳим аҳамиятга эга. Калинин ёшларга ахлоқий қийинчиликлар, ижтимоий муносабатлар ва мажбуриятларнинг шаклланишида оммавий маданиятнинг таъсирини ўз тадқиқотларида кўриб чиқади. Оммавий маданиятнинг ёшлар ҳаётига таъсирини ўрганишда, медианинг, хусусан телевизион, радио ва интернет контентининг таъсирини таҳлил қилган тадқиқотлар муҳимдир[5].

Р. М. Левинсоннинг “Оммавий маданият ва ижтимоий мослашиш” китобида оммавий маданиятнинг ёшлар орасидаги ижтимоий мослашишга таъсири кўрсатилган. Левинсон оммавий маданиятнинг асосий шакллари (телевизор, интернет, кино) ёшларнинг кундалик ҳаётидаги айрим бурилиш нукталарини ташкил этишини ёритади[6].

Д. Б. Смит ва С. Х. Кендаллнинг ижтимоий тармоқлар ва интернетнинг ёшлар ахлоқий ривожланишига таъсири ҳақидаги тадқиқотлари, интернетдаги контентларнинг ёшларнинг хулқ-атворларига қандай таъсир қилгани ҳақида маълумотлар бериши мумкин. Улар оммавий маданият контентларининг ёшлар психологиясига ва шахсият тарбиясига олиб келиши мумкин бўлган зарба таъсирларини таҳлил қилишга қаратилган[7].

НАТИЖАЛАР

Келгусида ёшларнинг ахлоқий ва маънавий ривожланишини таъминлаш учун қуйидаги муҳим натижалар ва тавсиялар мавжуд:

1. Оммавий маданиятнинг ёшлар тарбиясига салбий таъсири

Тадқиқотдан олинган маълумотларга кўра, оммавий маданиятнинг ёшлар тарбиясига салбий таъсири кўп жиҳатдан ижтимоий, ахлоқий ва психологик соҳаларда намоён бўлади:

- Ахлоқий бузилиш: Оммавий маданиятдаги зўравонлик, нотўғри хулқ-атворлар ва ижтимоий жараёнлар ёшлар орасида ахлоқий меъёрларнинг бузилишига олиб келади.

- Идеаллаштирилган образлар: Оммавий маданиятдаги "тўғри" ёки "модал" образлар ёшларнинг шахсий қадриятларини шакллантиришда таъсир кўрсатади, бу эса уларнинг ўзини қадрлашини ва жамиятга бўлган муносабатини бузиши мумкин.

- Рухий салбий ҳолатлар: Интернет ва оммавий маданият контенти ёшлар психологиясини бузиб, уларда депрессия, ташвиш ва социал изоляция каби ҳолатларни келтириб чиқаради.

2. Оммавий маданиятга танқидий ёндашиш муҳимлиги

Тадқиқот натижалари, оммавий маданият контентларига танқидий ёндашишнинг ёшлар ахлоқий ривожланишида муҳим роль ўйнаганини кўрсатди. Ёшларга:

- Оммавий маданиятнинг фақат кўнгилочар томонлари эмас, балки унинг ижтимоий ва ахлоқий таъсирларини ҳам таниб олиш

- Тўғри ахлоқий қарорлар қабул қилишда оммавий маданият контентига мос келмайдиган элементларни ажратиш кабиларни ўргатиш керак.

3. Оила ва таълимнинг роли

Оила ва таълим муассасалари ёшларнинг ахлоқий ва маънавий қадриятларни шакллантиришда асосий роль ўйнайди. Тадқиқот шундан иборатки:

- Ота-оналар ва ўқитувчилар оммавий маданиятнинг ёшлар учун салбий таъсирларини тушуниб, уларга ахлоқий ва маънавий қийматларни, ижтимоий масъулиятни ва маданиятни ўргатишлари зарур.

• Оиладаги муҳит ва таълим муассасаларидаги тарбия ёшларнинг дунёқараши ва ижтимоий хулқ-атворини шакллантиради.

4. Ижтимоий маданият ва маданий тадбирлар

Жамиятда оммавий маданиятнинг ёшларга ижобий таъсирини шакллантириш учун маданий тадбирларни ташкил этишнинг аҳамияти ортиб бормоқда. Тадқиқотдан олинган натижаларга кўра, ёшлар учун:

• Маданий фестиваллар, асарлар ва ижтимоий тадбирлар уларнинг ижобий қимматларини тарғиб қилишга ёрдам беради.

• Оммавий маданиятнинг таъсирига қарши туриш ва ёшларнинг ижтимоий масъулиятни ҳис этишини кучайтиришда маданий тадбирлар муҳим ўрин тутди.

5. Интернет ва ижтимоий тармоқлар таъсири

Интернет ва ижтимоий тармоқлар оммавий маданият контентлари тарқалишининг асосий манбаи ҳисобланади. Тадқиқотга кўра, интернетдаги контентнинг ёшларга таъсири катта:

• Ёшларнинг ахлоқий қарорларини қабул қилишда ёрдам берувчи таълим дастурлари ва интернетдаги манбааларни филтрат қилиш зарур.

• Интернетда ёшларга мўлжалланган зарарли контентни бартараф қилиш, уларни ахлоқий ва маънавий жиҳатдан ривожлантириш учун махсус механизмлар ишлаб чиқиш керак.

МУҲОКАМА

Оммавий маданиятнинг ёшлар тарбиясига салбий таъсири ҳамиша муҳокамаларни қозонган муҳим масала бўлиб келган. Ушбу тадқиқот натижалари, оммавий маданиятнинг ёшлар ҳаётидаги ижтимоий ва психологиявий таъсирларини чуқурроқ тушунишга ёрдам беради. Шундай бўлса-да, оммавий маданиятнинг ёшлар тарбиясига салбий таъсири ҳақидаги фикрлар ҳам ҳалигача баҳс мавзусидир, чунки унинг таъсири турлича бўлиши мумкин.

Оммавий маданиятнинг ёшлар тарбиясига салбий таъсири ҳақидаги фикрлар, аниқ айтганда, унинг ёшлар психологияга ва ахлоқий қарорларига таъсири тўғрисидаги саволлар ўз аҳамиятини йўқотмайди. Шунга қарамадан, оммавий маданиятнинг ижобий томонларини ҳам кўрсатиш керак. Масалан:

• Оммавий маданият, ёшларга ижтимоий муносабатларни, маданият ва ижтимоий принципларни ўргатиш имкониятини яратиши мумкин. Улар оммавий маданият орқали турли хил қимматлар, анъаналар ва дунёқарашлар билан танишадилар.

• Телевизор, кино, китоблар ва интернет орқали ёшлар дунёдаги муҳим ва ижтимоий масалаларга аниқ қарашларни шакллантиришга интилдилар. Оммавий маданият ижобий образларни шакллантириши, ёшларга соғлом турмуш тарзини тарғиб қилишга ёрдам бериши мумкин.

Агар оммавий маданиятдаги контент ёшлар учун ахлоқий бузилишларга олиб келса, бу жуда катта муаммо бўлиши мумкин. Тадқиқотдаги натижаларга қараганда, айрим оммавий маданият шакллари, масалан, кино, видеоклиплар, интернетдаги зарарли контентлар, ёшлар орасида зўравонлик, нафрат ва ҳеч қандай ахлоқий қадриятларга ҳилоф бўлган хулқ-атворларни қўллаб-қувватлайди. Бу оммавий маданиятнинг жамиятдаги ижтимоий жараёнларга салбий таъсирини кўрсатади.

Оммавий маданиятнинг ёшлар тарбиясига салбий таъсирини камайтириш учун таълим ва тарбия тизимини қайта кўриб чиқиш зарур. Тадқиқотнинг натижалари кўрсатишича, ота-оналар, ўқитувчилар ва давлат органлари ўртасида ҳамкорлик муҳим. Агар ёшлар оммавий маданиятнинг салбий таъсирларидан ҳимоя қилинса, уларга ахлоқий ва маънавий қадриятларнинг асосий мезонлари ўргатилса, уларнинг келажаги ёрқин бўлади. Шунинг учун, таълимнинг ҳар қадами оммавий маданиятнинг ёшларга салбий таъсирини йўқотишга қаратилган бўлиши керак.

Бугунги кунда интернет ва ижтимоий тармоқлар оммавий маданиятнинг ёшлар ҳаётидаги энг муҳим манбаига айланган. Ушбу технологик инқилоб ёшлар орасида

28 маълумотни тез тарқатиш ва турли хил контентларни кўриш имконини яратди. Бунга қўшимча, интернетдаги ҳар қандай контентнинг таъсири тез ва енгил бўлиши ёшлар учун катта хавф туғдиради. Айниқса, зарарли, ушбу ёшлар учун мўлжалланган бўлмаган контентларнинг тарқалиши салбий таъсирга олиб келиши мумкин. Шунинг учун, оммавий маданият ва интернет контентига танқидий муносабатда бўлиш ёшларнинг тарбиясида муҳим аҳамиятга эга.

Оммавий маданиятнинг ёшлар тарбиясига таъсирини баҳолашда жамиятнинг жавобгарлиги ҳам муҳим. Агар жамиятда оммавий маданиятнинг ёшлар ҳаётига таъсирига муносабат яхшиланмаса, ёшлар оммавий маданиятдан фойдаланишда ўз хулқ-атворларини шакллантиришда қийинчиликларга дуч келишлари мумкин. Оммавий маданиятнинг ижобий ёки салбий таъсирларига қарши ёшларнинг қарашларини ривожлантириш учун жамиятнинг барча аъзоларининг фаол иштирокини таъминлаш керак.

ХУЛОСА

Оммавий маданиятнинг ёшлар тарбиясига таъсири ҳозирги кунда жуда муҳим ва долзарб мавзулардан бири ҳисобланади. Оммавий маданиятнинг ёшларга салбий таъсирлари, айниқса, ахлоқий ва психологик ривожланишга бўлган таъсири муҳим аҳамиятга эга. Оммавий маданиятдаги зўравонлик, нафрат, ишоралар ва ижтимоий стандартлар ёшларнинг психологиясини бузиб, уларнинг шахсий қадриятларига, жамиятга бўлган муносабатларига салбий таъсир кўрсатиши мумкин. Шу билан бирга, оммавий маданиятнинг ижобий томонлари ҳам мавжуд. Оммавий маданият ёшларга ижтимоий масалалар, маданият ва ахлоқий қадриятлар ҳақидаги тушунчаларни шакллантиришга ёрдам бериши мумкин. Телевизор, кино, китоблар ва интернет орқали ёшлар дунёқарашини кенгайтириш ва ижтимоий масъулиятни ҳис қилиш имконини олишади.

Оммавий маданиятнинг салбий таъсирларини камайтириш учун оила, таълим муассасалари ва жамият ўртасидаги ҳамкорлик муҳим аҳамиятга эга. Ота-оналар, ўқитувчилар ва давлат органлари оммавий маданиятнинг ёшлар учун зарарли бўлган элементларини ажратиш ва ёшларга танқидий ёндашишни ўргатишлари зарур. Шунингдек, интернет ва ижтимоий тармоқлардаги контентларнинг ёшлар психологиясига таъсирини тўғри назорат қилиш, ёшларнинг ахлоқий ва маънавий ривожланишини қўллаб-қувватлашга йўналтирилган тадбирлар амалга оширилиши керак.

Хулоса қилиб айтганда, оммавий маданият ёшлар ҳаётида муҳим ўрин тутаяди, лекин унга танқидий ва ахлоқий нуқтаи назардан ёндашиш, ёшларнинг ривожланишида ижобий таъсирларини шакллантириш ва салбий таъсирларини камайтириш учун зарур чоралар кўриш талаб этилади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

- [1] А. С. Маслов. **“Маънавий ривожланиш” 1999 й., Россия, “Речь”** нашриёти
- [2] К. Левин ва Ж. Биджо. (Social Psychology. АҚШ. **“Холт, Ринехарт ва Уинстон”** (Holt, Rinehart and Winston) нашриёти.
- [3] Г. Зимбардо. **“Туруҳларнинг ижтимоий психологик таълимотлари”** **“Houghton Mifflin”** нашриёти. 1972 й.
- [4] Ш. А. Алиев. **“Тарбия ва жамият” .1989 й. Тошкент. “Ўзбекистон”**
- [5] М. И. Калинин. **“Педагогика соҳасидаги таҳлиллари”**. 1950-й. Россия.
- [6] Р. М. Левинсон. **“Оммавий маданият ва ижтимоий мослашиш”**. **“Питер”** нашриёти. Россия. 2000 й.

[7]

https://www.researchgate.net/publication/372782673_A_Social_Network_Approach_to_the_Dual_Aspect_of_Moral_Competence